

บันทึก

เรื่อง การแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนอธิบดี

(ข้อ ๔๒ วรรคสอง แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕)

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ได้มีหนังสือ ที่ วทพ ๐๒๐๓/๑๑๖๑ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประสงค์จะให้มีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติไว้เป็นการประจำในกรณีที่เลขาธิการฯ ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ โดยเห็นสมควรแต่งตั้งนายจุมพล สวัสดิยากร รองเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ฝ่ายสังคมศาสตร์) รักษาาราชการแทนเลขาธิการฯ ในกรณีที่เลขาธิการฯ ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ และแต่งตั้งนางบุญถม ธรรมจริย์ รองเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ฝ่ายวิทยาศาสตร์) รักษาาราชการแทนในกรณีที่เลขาธิการฯ และรองเลขาธิการฝ่ายสังคมศาสตร์ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ แต่ในเรื่องนี้ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน เห็นว่า บทบัญญัติของข้อ ๔๒ ประกอบกับข้อ ๔๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕ มิได้กำหนดชัดว่า การแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนอธิบดีจะต้องมีการแต่งตั้งทุกครั้งที่อธิบดีไม่อาจปฏิบัติราชการได้ หรือจะแต่งตั้งไว้เป็นการประจำโดยให้รองอธิบดีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนเป็นการถาวรโดยไม่ต้องแต่งตั้งใหม่อีก หรืออาจกระทำได้ทั้งสองกรณี จึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหานี้เพื่อจะได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) พิจารณาปัญหาดังกล่าวประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานแล้ว มีความเห็นดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ตามข้อ ๑๙ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ประกอบกับข้อ ๒๒ ตรี^๑ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕ มีเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งมีฐานะเทียบเท่าอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน ตามข้อ ๓๖ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕ และโดยที่ข้อ ๔๒^๒ วรรคสอง ประกอบกับ

^๑ ข้อนี้เพิ่มเติมโดยมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕ (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๒๒

^๒ ข้อ ๔๒

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๔๓^๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ กำหนดว่า เมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้รองอธิบดีเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรองอธิบดีหลายคน ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งรองอธิบดีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน ดังนี้ จึงเห็นได้ว่า ในกรณีเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งเป็นตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งเทียบเท่าอธิบดีไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ และมีรองเลขาธิการฯ หลายคน ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานย่อมมีอำนาจแต่งตั้งรองเลขาธิการฯ คนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนได้

สำหรับการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนไว้ล่วงหน้านั้น เมื่อมิได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายห้ามไว้ ปลัดกระทรวง ฯ ย่อมมีอำนาจแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนไว้ล่วงหน้าได้ แต่ในคำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนนั้นจะต้องระบุไว้เป็นเงื่อนไขด้วยว่า ในกรณีที่เลขาธิการฯ ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ จึงให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้รักษาราชการแทน และในคำสั่งแต่งตั้งนั้นจะต้องแต่งตั้งรองเลขาธิการฯ เพียงคนเดียวเป็นผู้รักษาราชการแทนเพราะการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนกระทำได้เพียงครั้งละหนึ่งคนเท่านั้น

ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏว่าการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ ฯ ไว้ล่วงหน้าได้กระทำโดยระบุเป็นเงื่อนไขว่าให้รองเลขาธิการฝ่ายสังคมศาสตร์ (นายจุมล สวัสดิการ) เป็นผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ ฯ ในกรณีเลขาธิการฯ ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ และให้รองเลขาธิการฝ่ายวิทยาศาสตร์ (นางบุญถม ธรรมจริย์) เป็นผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ ฯ ในกรณีเลขาธิการฯ และรองเลขาธิการฝ่ายสังคมศาสตร์ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ซึ่งในทางปฏิบัติได้เคยกระทำมาตั้งแต่ครั้งที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติยังเป็นส่วนราชการที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปัญหาว่า การแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนในลักษณะเช่นนี้จะกระทำได้หรือไม่ นั้น กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๘ เห็นว่า การแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนในลักษณะดังกล่าวเป็นคำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการฯ สองคำสั่งอยู่ในคำสั่งฉบับเดียวกัน กล่าวคือ คำสั่งแรกเป็นคำสั่งแต่งตั้งรองเลขาธิการฝ่ายสังคมศาสตร์เป็นผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ ฯ ในกรณีที่เลขาธิการ ฯ ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ส่วนคำสั่งที่สองเป็นคำสั่งแต่งตั้งรองเลขาธิการฝ่ายวิทยาศาสตร์เป็นผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ ฯ ในกรณีที่เลขาธิการ ฯ

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรองอธิบดีหลายคน ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งรองอธิบดีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งข้าราชการในกรมซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดีหรือข้าราชการตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้รักษาราชการแทน แต่ถ้านายกรัฐมนตรีสำหรับสำนักนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเห็นสมควรเพื่อความเหมาะสมแก่การรับผิดชอบการปฏิบัติราชการในกรม นั้น นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงจะแต่งตั้งข้าราชการคนหนึ่งคนใดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีหรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาราชการแทนก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ ข้อ ๔๓ ให้นำความในข้อ ๔๒ มาใช้บังคับแก่ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมด้วยโดยอนุโลม

และรองเลขาธิการฝ่ายสังคมศาสตร์ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ทั้งสองกรณีนี้เป็นการแต่งตั้งรองเลขาธิการ ฯ เพียงคนเดียวเป็นผู้รักษาราชการแทน ฉะนั้น เมื่อปลัดกระทรวง ฯ มีอำนาจแต่งตั้งรองเลขาธิการ ฯ เป็นผู้รักษาราชการแทนได้ตามกฎหมายการที่จะมีคำสั่งเดียวหรือสองคำสั่งในฉบับเดียวกัน ผลทางกฎหมายย่อมเหมือนกัน เพราะแม้ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ข้อ ๔๒ วรรคสองแห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ นั้นเองยังบัญญัติว่า ปลัดกระทรวงมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการในกรมซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดี หรือข้าราชการตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนได้ คำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนรองเลขาธิการ ฯ ในลักษณะดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานจึงมีอำนาจแต่งตั้งรองเลขาธิการ ฯ คนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนเป็นคราว ๆ ไป หรือจะแต่งตั้งรองเลขาธิการ ฯ คนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนไว้ล่วงหน้าโดยระบุเงื่อนไขว่า ในกรณีที่เลขาธิการ ฯ ไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้รักษาราชการแทนก็ได้ แล้วแต่จะพิจารณาเห็นสมควร

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์

(นายอมร จันทสมบุรณ์)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พศศิกายน ๒๕๒๒